

تداوم روند رو به کاهش مازاد تراز بازرگانی چین

جان راس، ۱۲ مارس ۲۰۱۱

ترجمه: آرمان پویان

چکیده بحث

اهمیت **کسری تجاری** ۷.۳ میلیارد دلاری چین در ماه فوریه، تنها به همین ماه محدود نمی شود؛ نکته بسیار مهم آنست که این کسری، خود جزئی از روند مستمر کاهش در مازاد تراز تجاری چین است؛ موضوعی که در ادامه، به اختصار توضیح داده خواهد شد.

روند کلی کاهش مازاد تجاری چین، نه فقط از اهمیتی عینی برای اقتصاد جهانی برخوردار است، بلکه هم چنین تحلیل هایی را که چین را به پیروی از سیاست "مرکانتیلیستی" با هدف تضمین مبالغ عظیم مازاد تراز تجاری متهم می سازند، رد می کند. بنابراین آخرین ارقام منتشر شده را باید با لحاظ کردن روند کلی و بلندمدت تراز تجاری مورد بررسی قرار داد.

در بحبوحه بحث های قابل توجهی که در سطح بین المللی پیرامون مازاد تجاری کشور چین به راه افتاده، روند مذکور به وضوح مؤید آن دسته از تحلیل هایی است که همواره به **کاهش** مازاد تجاری چین از یک سو و توسعه اقتصاد کشور از طریق افزایش قوی **تقاضای داخلی** از سوی دیگر، اشاره داشته اند.

روند رو به کاهش مازاد تجاری چین

این موضوع بدیهی است که نباید به رقم تراز تجاری یک کشور در طول فقط یک ماه، توجه چندانی نشان داد؛ به خصوص زمانی که این تراز، مصادف با بزرگ ترین تعطیلی عمومی سال- یعنی سال نوی چینی یا همان جشنواره بهاری^(۱)- باشد. ماه فوریه، چین با یک کسری تجاری رو به رو بوده است، با این وجود امسال هم مازاد تراز تجاری را تجربه خواهد کرد. آن چه در این جا اهمیت پیدا می کند، روند کلی و بلندمدت کاهش این مازاد است.

با توجه به این که ارقام ارائه شده برای صرفاً یک ماه می تواند گمراه کننده باشد، ساده ترین تعدیلی که می توان برای مشاهده روند مذکور به کار برد، ترکیب کردن ارقام ماه های ژانویه و فوریه ۲۰۱۱ است (روشی که عمده **تحلیلگران** نیز انجام می دهند). دلیل این تعدیل آنست که سال نوی چینی، هر سال یا در ماه ژانویه و یا در ماه فوریه آغاز می شود. به همین جهت مقایسه ماهانه ارقام تراز تجاری در هر سال، از نظر آماری می تواند گمراه کننده باشد. چین در ژانویه ۲۰۱۱، مازاد تجاری ۶.۴ میلیارد دلاری را به ثبت رساند، که اگر این رقم با کسری تجاری ماه فوریه جمع شود، تراز تجاری این دو ماه مجموعاً منفی ۰.۹ میلیارد دلار خواهد بود. از آن جا که مازاد تجاری چین در نیمه دوم سال عموماً از

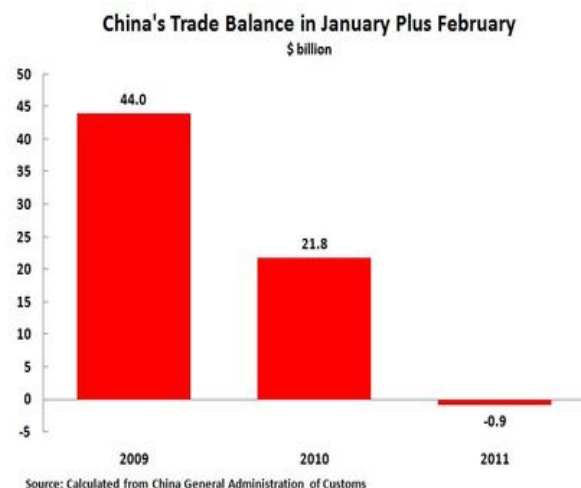
نیمه اول بالاتر است، این کسری تجاری (۰.۹ میلیارد دلار) به آن معنی نیست که در سال ۲۰۱۱، چین در کل با یک کسری تجاری رو به رو خواهد بود.

آن چه در این بین قابل توجه به نظر می رسد، کاهش آشکار و تند مجموع تراز تجاری چین در ماه های ژانویه و فوریه سال جاری نسبت به سال های گذشته است. این موضوع در نمودار یک نشان داده شده است.

مازاد تجاری چین در ژانویه- فوریه سال ۲۰۰۹، ۴۴ میلیارد دلار و برای مجموع ماه های مشابه سال ۲۰۱۰، ۲۱.۸ میلیارد دلار بود. به همین ترتیب، جمع تراز تجاری ماه های ژانویه و فوریه امسال، کسری ۰.۹ میلیارد دلاری را نشان می دهد. بنابراین روند نزولی سریع مازاد تجاری چین کاملاً واضح است.

نمودار ۱

مجموع تراز بازرگانی چین در ماه های ژانویه و فوریه (۲۰۱۱-۲۰۰۹)

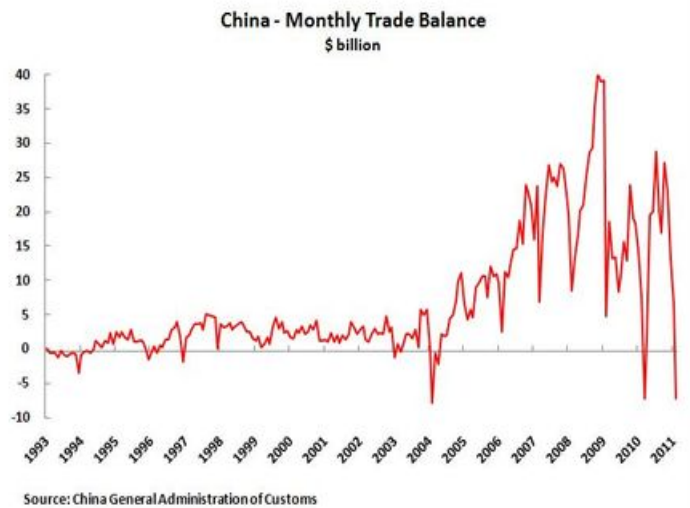

روند کلی

برای توضیح روند بلندمدت تراز تجاری چین، نمودار ۲ ترازهای ماهانه این کشور را از سال ۱۹۹۳ به این سو نشان می دهد. نمودار ۳ نیز، ترازهای تجاری ماهانه را به صورت "میانگین متحرک سه ماهه"^(۲) برای هر ماه، در طی دوره مذکور نمایش می دهد. با توجه به این نمودار ها، روند صعودی سال های ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۹، و هم چنین روند نزولی از سال ۲۰۰۹ به این سو، کاملاً واضح است.

نمودار ۲

تراز بازرگانی ماهانه چین (میلیارد دلار): ۱۹۹۳-۲۰۱۱

نمودار ۳

تراز بازرگانی ماهانه چین (میانگین متحرک سه ماهه - میلیارد دلار): ۱۹۹۳-۲۰۱۱

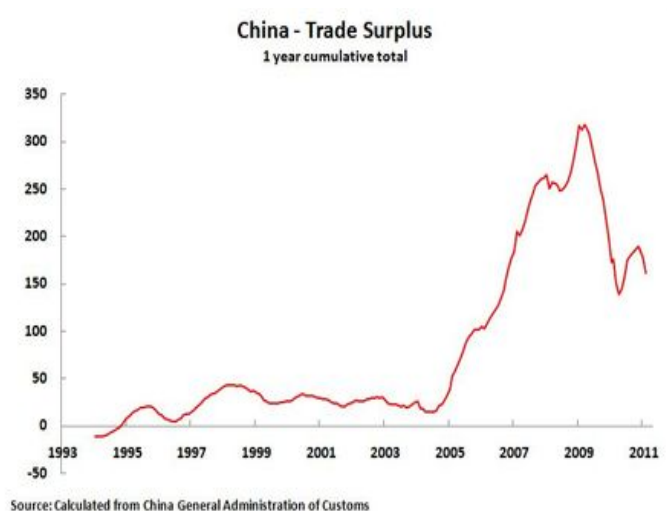

روند تجمیعی

همان طور که پیش تر گفته شد، عموماً مازاد تجاری چین در نیمه دوم سال بالاتر از نیمه اول قرار دارد؛ برای حذف این اثر، نمودار ۴، تراز تجاری تجمیعی ۱۲ ماهه^(۳) را نشان می دهد. روند کلی این نمودار نیز روشن است. مازاد تجاری تجمیعی ۱۲ ماهه چین، در مارس ۲۰۰۹ به اوج رسید (۳۱۸ میلیارد دلار) و سپس در فوریه ۲۰۱۱ به ۱۶۲ میلیارد دلار سقوط کرد.

نمودار ۴

مازاد تراز بازرگانی چین (تجمیعی ۱۲ ماهه)

بنابراین، فارغ از آن که از چه روشی استفاده کنیم، روند نزولی مازاد تجاری چینی در طول دو سال گذشته، کاملاً روشن است.

به علاوه، باید خاطر نشان سازم که ارقام فوق همگی بر مبنای دلار اسمی هستند؛ بنابراین اگر این ارقام با تورم تعدیل شود یا به صورت درصدی از تولید ناخالص داخلی (GDP) محاسبه گردد، کاهش به مراتب بزرگتر خواهد بود.

چنانچه کل مازاد تجاری چین در سال ۲۰۱۱، ۱۵۰ میلیارد دلار باشد (تخمینی که با توجه به روند نزولی فعلی منطقی به نظر می‌رسد)، در مقایسه با مازاد ۱۸۳ میلیارد دلاری سال ۲۰۱۰، مازاد تجاری چین تنها کمی بیش از ۲ درصد GDP خواهد بود.

جمع بندی

مشاهده روند تراز تجاری چین، می‌تواند در بحث‌هایی که طی دو سال گذشته حول دینامیسم مازاد تجاری این کشور رخ داده است (یعنی این پرسش که آیا چین از سیاست "مرکانتیلیستی" با هدف ایجاد مازاد عظیم تجاری پیروی می‌کند، یا رشد اقتصادی قوی آن در دو سال گذشته محصول تقاضای داخلی بوده است) تعیین‌کننده باشد.

نویسندگان این وبلاگ، و البته سایر نویسندگان، به مدت بیش از ۱۸ ماه به [تحلیل](#) روند کاهشی مازاد تجاری چین مشغول بوده است. نتایج این بررسی‌ها، با سایر تحلیل‌هایی که صورت گرفته است، مغایرت دارد:

۱- ادعای پروفیسور [مایکل پیتیس](#)، [ونکاترامان آنانتا](#) و سایرین، مبنی بر آن که رشد چین معلول یک "مدل آسیایی" متکی بر مازاد تجاری بالا، بوده است. در حقیقت اما مازاد تجاری چین رو به کاهش بوده و از نظر آماری، رشد سریع اقتصادی این کشور در طول دو سال گذشته، کاملاً به [تقاضای داخلی](#) متکی بوده است.

۲- ادعای [جان پلندر](#) و [مارتین وولف](#) در روزنامه فایننشال تایمز، و سایرین، مبنی بر دنباله روی چین از سیاست "مرکانتیلیستی". در حقیقت اما همان‌طور که نشان داده شد، مازاد تجاری چین رو به کاهش بوده است و نه افزایش.

۳- پال کروگمن که برای تأیید مواضع خود، به این [اظهارات](#) استناد می‌کند: "صندوق بین‌المللی پول تخمین می‌زند که مازاد تجاری چین در سال ۲۰۱۰، بالغ بر ۴۵۰ میلیارد دلار باشد". حجم کامل مازاد تراز پرداخت‌های چین در سال ۲۰۱۰ هنوز منتشر نگردیده است و هم‌چنین تمامی اجزای تجارت نامرئی و جریان پرداخت‌ها در دسترس نیست، اما از

آن جا که مازاد تجاری سال گذشته تنها ۱۸۳ میلیارد دلار بوده و تجارت مؤلفه تعیین کننده وضعیت تراز پرداخت های چین است، نادرستی ادعای کروگمن روشن به نظر می رسد.

۴- ادعای شماری دیگر از تحلیلگران، مانند **ویل هاتن** اقتصاددان انگلیسی، مبنی بر این که چین "در حال افزایش اتکای خود بر صادرات است". در حقیقت اما مازاد تجاری چین، و هم چنین صادرات آن، به عنوان درصدی از GDP، به طور قابل ملاحظه ای سقوط کرده است؛ و افزایش تقاضای داخلی مسبب تمامی رشد چین در طول دو سال گذشته بوده است.

به وضوح می توان دید که مازاد تجاری چین، چه به صورت مطلق و چه نسبت به تولید ناخالص داخلی، به طرز قابل ملاحظه ای رو به کاهش بوده است. ادعاهایی که خلاف این گفته هستند و تنوری هایی که بر چنین ادعاهایی استوار هستند،

منبع:

<http://ablog.typepad.com/keytrendsinglobalisation/2011/03/the-declining-trend-of-chinas-trade-surplus-continues.html>

توضیحات مترجم:

(۱) هر ساله با آغاز سال نوی چینی (جشنواره بهاری)، میزان تقاضای داخلی برای کالاهای مصرفی وارداتی به شدت بالا می رود. سال نوی چینی امسال از تاریخ سوم فوریه آغاز گشت و سال آینده، از ۲۳ ژانویه شروع خواهد شد.

(۲) برای محاسبه میانگین متحرک سه ماهه (۳- average month moving) تراز تجاری هر ماه، در ساده ترین حالت باید مقدار تراز تجاری ماه مورد نظر را با مقادیر دو ماه پیش از آن جمع و سپس بر عدد سه تقسیم کرد. به عنوان مثال، میانگین متحرک سه ماهه تراز تجاری در ماه فوریه ۲۰۱۱، برابر است با تقسیم حاصل جمع تراز تجاری ماه های ژانویه و فوریه ۲۰۱۱ و دسامبر ۲۰۱۰ بر عدد سه (مطابق با جدول زیر، این میانگین تقریباً ۴.۵ میلیارد دلار به دست می آید).

مازاد (کسری) تراز تجاری

سال	ژانویه	فوریه	مارس	آوریل	مه	ژوئن	ژوئیه	اوت	سپتامبر	اکتبر	نوامبر	دسامبر
۲۰۱۱	۶/۵	-۷/۳										
۲۰۱۰	۱۴/۲	۷/۶	-۷/۲	۱/۷	۱۹/۵	۲۰/۰	۲۸/۷	۲۰/۰	۱۶/۹	۲۷/۱	۲۲/۹	۱۳/۱

میلیارد دلار آمریکا

Source: <http://www.tradingeconomics.com/default.aspx>

(۳) برای محاسبه تراز تجاری تجمیعی ۱۲ ماهه (۱۲- month cumulative balance of trade) در ماه n ام یک سال (Y_t) ، باید مقادیر تراز تجاری ماهانه n ماه نخست سال Y_t را با مقادیر تراز تجاری ماهانه n-۱۲ ماه پایانی سال قبل (Y_{t-1}) جمع نمود (مازاد و کسری تجاری به ترتیب با علامت مثبت و منفی در نظر گرفته می شوند). در صورت مثبت (یا منفی) بودن حاصل جمع این ارقام، نتیجه مازاد (یا کسری) تجاری تجمیعی ۱۲ ماهه خواهد بود. به عنوان مثال، برای محاسبه "تراز تجاری تجمیعی ۱۲ ماهه" در ماه فوریه ۲۰۱۱، باید تراز تجاری دو ماه نخست سال (ژانویه و فوریه) را با ده ماه پایانی سال قبل (مارس ۲۰۱۰ تا دسامبر ۲۰۱۰) جمع کنیم که حاصل آن حدود ۱۶۲ میلیارد دلار آمریکا می باشد.